

A rendőrségi törvényben megfogalmazott egyéb célokhoz kapcsolódó titkos információgyűjtő tevékenység

Nyeste Péter

A rendőrség terrorizmus elleni megelőző, felderítő, elhárító tevékenysége

A modernkori terrorizmus témakör és annak megelőzésére, felderítésére, elhárítására irányuló komplex rendőrségi, nemzetbiztonsági tevékenységek megértéséhez először szükséges értelmezni a *radikalizmus*, *extrémizmus*, *terrorizmus* fogalmát mint egy lehetséges folyamat egyes állomásait.

A *radikalizmus* „a politikai, társadalmi, vallási életben a gyökeres, következetes, szélsőségeig elmenő újjáalakítás elve, amely a fennálló historíailag fejlődött állapotokat minden megalkuvás és engedmény nélkül a szabadság és egyenlőség eszméi szerint akarja megváltoztatni”⁸²

A lexikális meghatározásból és a történelem eseményeiből látható, hogy nem a 20. század szüleménye a kifejezés, azt már a francia és amerikai forradalmak során is használták,⁸³ szélsőséges ideológiájú pártok, szervezetek alakultak, amelyek a fennálló állami irányítás rendszerét igyekeztek megváltoztatni erőszakos úton is.

A radikalizmus jelenkori értelmezésekor az Európai Bizottság szakértői csoportja (Expert Group on Violent Radicalisation) arra a következtetésre jutott, hogy a radikalizmust a globális, a szociológiai és a politikai hatások éppúgy befolyásolják, mint az ideológiai és pszichológiai hatások. Az *erőszakos radikalizmus nem más, mint a terrorizmusban megnyilvánuló szélsőségesség irányába történő szocializálódás*.⁸⁴

A radikális nézetek kialakulásához komoly táptalajt nyújt többek között a társadalmi különbségek növekedése, az alsó középosztály lecsúszásának veszélye. A radikalizálódás folyamata során az egyén az őt érintő hatásokra olyan erőszakos irányba fordulhat, amely során cselekménye büntetőjogilag értékelhető magatartássá válik.

Az *extrémizmusnak* (politikai, vallási) is táptalaja lehet a társadalomban lévő belső ellentétek, vagy az intolerancia egyes csoportok, személyek ellen, amelyek hatására szélsőségesen radikális, a társadalmi normákkal élesen szembeforduló megnyilvánulások alakulhatnak ki.

Az extrémizmus „jogellenes cselekményeinek célpontjai származás, vallás vagy egyéb sajátos élethelyzet alapján kijelölhető egyének, esetleg szervezetek vagy az államintézmények lehetnek [...] Az extrémizmus alapja, hogy valamilyen ideológiai (politikai, vallási) forrástól indul ki az aktivitás. Ennek büntetőjogi aspektusú megvalósulását elsődlegesen

⁸² A Pallas Nagy Lexikona.

⁸³ Edmund Burke angol író és politikus használta elsőként a *terrorizmus* kifejezést 1795-ben.

⁸⁴ KIS-BENEDEK 2016.

a gyűlöletbűncselekmények körében találjuk meg, azonban *végső megnyilvánulásának az államellenes vagy terrorcselekmények számítanak*".⁸⁵

Nehéz a határt meghúzni a szélsőséges, erőszakos radikalizmus és az extrémista (például szélsőbaloldali, szélsőjobboldali) cselekmények között.

Az erőszakos extrémizmusra jó példa a 2006-os, az „öszödi” beszédet követő társadalmi hullámra csatlakozó extrémistát szimbolizáló hazai futballhuligánok, akik Molotov-koktélokot kezdtek gyártani, és az MTV-székház ostromában aktívan részt vettek, ezzel közérdekű üzem működésének megzavarását és rongálás-bűncselekményeket követtek el (amennyiben sikeresen elfoglalták volna a TV-székházat, és követeléseket intéztek volna a kormány részére, akkor cselekményük terrorcselekménynek minősült volna).

A radikalizmus, extrémizmus, terrorizmus problémakör komplexitását támasztja alá az EUROPOL jelentése⁸⁶ is, miszerint az egyes tagállami extrémista, anarchista szervezetek és a szélsőbaloldali terrorszervezetek között szoros kapcsolat mutatható ki, a szélsőjobboldali csoportok pedig szorosan együttműködnek az EU tagállamaiban.

A terrorista szervezetek stratégiájának része, hogy minden kínálkozó lehetőséget megragadnak a célország területén lévő radikális, extrémista csoportok megmozdulásainak támogatására. Ezzel is hangsúlyozni kívánják a „szabadságharcosok” világméretű összetartozásának eszméjét.

A *terror* szó a francia forradalom időszakából származik, ahol a *regime de la terreur* kifejezéssel illették az 1793-tól 1794-ig tartó időszakot. A 18–20. században kialakult társadalmi viszonyok, a kibontakozó világnézeti ellentétek és politikai érdekek ütközése mind közrejátszottak a terrorizmus értelmezésének a változásához.

A *terrorizmus* tekintetében nem beszélhetünk világszerte általánosan elfogadott és meghatározott definícióról, de annak főbb ismérveit kiválóan megfogalmazta Benjamin Netanjahu volt izraeli miniszterelnök, aki szerint *a terrorizmus a polgárokon gyakorolt szándékos, módszeres erőszak, amely az általa kiváltott félelmen keresztül politikai célokat kíván megvalósítani*.

A terrorizmus minden esetben erőszakos, és szándékosan a polgári lakosságot célozza. Az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO) még pontosabban meghatározza a fogalmat, amely szerint a „*terrorizmus erő vagy erőszak törvénytelen használata, vagy ezek használatával való fenyegetés személyek vagy vagyon ellen azzal a szándékkal, hogy a kormányokat vagy a társadalmakat kényszerítsék vagy megfélemlítsék politikai, vallási vagy ideológiai céljaik elérése érdekében*”.⁸⁷

A modernkori terrorizmus alapvető formái: *a vallási és ezen belül is a dzsihadista, a politikai (az etnikai-nacionalista, szélsőbaloldali, a szélsőjobboldali), a tematikus terrorizmus és ezen kívül beszélhetünk még kiberterrorizmusról, államilag támogatott, rezsimhez kötődő terrorizmusról, illetve magányos merénylőkről*.

⁸⁵ BOROSS 2017.

⁸⁶ EUROPOL 2019.

⁸⁷ HAVASI 2011.

A *nacionalista* terrorizmus fő jellemzője egy önálló nemzetállam létrehozásáért folytatott küzdelem. Célja a figyelem ráirányítása egy „felszabadítási küzdelemre”. A nacionalista terroristák magukat „szabadságharcosoknak” és nem terroristáknak tartják. Ennek a terrorizmusfajtának gyakori jellemzője az, hogy a terrorcselekmények indokoltságát „történelmi hagyományokkal” igyekeznek bizonyítani. Idesorolhatók az ír, a baszk, a korszikai, a breton, a kurd, a csecsen és a kaukázusi terrormozgalmak.

A *szélsőbaloldali* terrorszervezetek hagyományos ellenségképe a mindenkori hatalom fenntartásáért felelős szervezetek: a rendőrség, közigazgatás, az igazságszolgáltatás, a szervezetek egy része globalizációellenes, marxista-leninista elveket vall, más része anarchista. A szélsőbaloldali terrorizmus elutasítja az aktuális társadalmi rendszert, mert azt dekadensnek, korruptnak és antidemokratikusnak tekinti. A forradalmi polgárháborút tekinti a problémák megoldásának, s ennek a kezdő lépéseit teszik meg az emberek „helyett”, mert „a tömeg nem képes felismerni a saját valódi érdekeit”. Hasonló ideológiai alapokon nyugszik a dél-amerikai, illetve latin-amerikai nemzeti gerillamozgalmak is.

Az aktuális politikai témák, mint például a migráció is a terrorcselekményeik is fókuszpontjába tartozik.

A *szélsőjobboldali* terrorista személyek ideológiája egyrészt hagyományosan a faji alapú megkülönböztetésre, az idegengyűlöletre, antiszemitizmusra, iszlámellenességre, migrációellenességre alapszik, másrészt ellenzik a multikultúrát, illetve a nemzeti tradíciókat, nemzeti kultúrát akarják megvédeni a bevándorlótól, ellenük követnek el erőszakos támadásokat.

A vallási alapú és azon belül is a *dzsihádist*a terrorizmus céljai a „nyugati világ” ellen „szent háború” folytatása, a nem muzulmán hatások elszigetelése, iszlám radikális csoportok létrehozása és támogatása az egész világon. A vallási alapokon álló terrorizmus leggyakoribb motivációi, céljai az isteni igazság mindenek feletti voltába vetett hit, a vallás védelme idegen befolyásoktól, a vallás terjesztése, az akciókat végrehajtó terroristák által elnyerhető „különleges isteni megbecsülés” iránti vágy. A jelenkori vallási terrorizmus jelentősebb szervezetei a palesztin Hamasz, a libanoni Hisbollah, az Ansar al-Islamia vagy az al-Káida.

A *tematikus terrorizmus* során általában a klímaváltozáshoz, nukleáris létesítményekhez, környezetvédelemhez kapcsolódóan, az állatok jogai védelmében hajtják végre az úgynevezett ökoterror-cselekményeket. A radikális zöldek, egyéb tematikus terroristák céljaik eléréséhez kritikus infrastruktúrák, intézmények, személyek, tulajdonuk ellen követnek el erőszakos támadásokat.

A *kiberterrorizmusnak* nincs egységes fogalma, de az angolszász meghatározása jól szemlélteti jellemzőit, amely alapján „kiberrendszerek elleni erőszak, zavarás vagy működésébe történő beavatkozás vagy ezzel való fenyegetés, mikor valószínűsíthető, hogy ennek eredménye halál vagy sérülés, vagyontárgy súlyos károsodása vagy a társadalmi rend megzavarása”.⁸⁸ A kiberterrorizmus kiberbűnözéstől való megkülönböztető

⁸⁸ GILLESPIE 2016.

ismérve a motiváció, azaz ideológiai okokból emberélelet követelő vagy tárgyakban, tulajdonban való károkozás.

Az 1970-es évektől a Nyugat-Európában megjelenő szervezett bűnözői csoportok mellett egyre nagyobb veszélyt jelentettek az európai társadalomra a szeparatista terrrorszervezetek (például IRA, ETA) és a kialakuló anarchista csoportok (például Vörös Hadsereg Frakció), illetve radikális iszlámista szervezetek (például Hezbollah, Hamasz). 1976-ban a tagállamok bel- és igazságügyminiszterei kezdeményezésére az Európai Közösség kormányközi munkacsoportjaként megalakult a TREV I-csoport (Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence), amely a terrorizmus és a belső biztonság kérdéseivel foglalkozott. A csoport céljaként fogalmazódott meg a súlyos bűncselekmények elleni egységes fellépés és a rendőri együttműködés szorosabbá tétele, az információcsere, tapasztalatcsere, a módszerek és nyomozati technikák cseréje, valamint az együttműködés fokozása a kábítószer-kereskedelem felszámolása terén.

A TREV I. csoport a terrorizmus elleni fellépéssel és a polgári légitranszport védelmében történő együttműködéssel foglalkozott. A TREV II. csoport 1977-ben alakult és különösen a közbiztonsággal, a futball-huliganizmussal kapcsolatos információk cseréjével, a különböző rendőri technikák, a felszerelés és a kiképzés kérdésköreivel foglalkozott. A TREV III. csoport 1985-ben jött létre, amelynek hatásköre kiterjedt a szervezett bűnözésre, a fegyver- és drokkereskedelem elleni küzdelemre. 1989-ben négy munkacsoportja volt (terrorizmus, rendőrségi együttműködés, szervezett bűnözés, személyek szabad mozgása), amelyek a Tanács által elfogadandó határozatok előkészítésével foglalkoztak.

A lisszaboni szerződés⁸⁹ és a stockholmi program⁹⁰ lehetővé tette, hogy az EU összehangolt lépéseket tegyen Európa mint a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség fejlesztése terén. Az Európai Unió 2010-ben elfogadott belső biztonsági stratégiája⁹¹ kihívásokat, alapelveket és iránymutatásokat fogalmazott meg. A stratégia alapján az elkövetkező években az alábbi legsürgetőbb kihívások megválaszolása áll az EU biztonsága, a hírszerző, elhárító, bűnüldöző szervezetek előtt.

A belső biztonsági stratégia alapján a súlyos és a szervezett bűnözés számos formát öltenek: *embercsempészet, kábítószer- és lőfegyvercsempészet, pénzmosás, valamint illegális hulladékszállítás és -lerakás Európán belül és kívül, hamisított vagy veszélyes áruk értékesítése, terrorizmus, számítástechnikai bűnözés, határbiztonság*. Ezek – a rendszerint szervezett bűnözői cselekmények, illetve terrorcselekmények – elleni fellépés összehangolt európai válaszlépéseket igényelnek.

Az Európai Unió Belső Biztonsági Stratégiája által megfogalmazott főbb célkitűzések: *nemzetközi bűnözői hálózatok felgöngyölítése, a terrorizmus, radikalizálódás és toborzás megelőzése, a virtuális tér biztonságának növelése a polgárok és vállalkozások számára,*

⁸⁹ Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról, amelyet Lisszabonban, 2007. december 13-án írtak alá.

⁹⁰ A stockholmi program – A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa 2010/C 115/01.

⁹¹ 5842/2/2010 tanácsi dokumentum, Az Európai Unió belső biztonsági stratégiája: Az európai biztonsági modell felé.

a biztonság megerősítése a határigazgatás útján, Európa válságokkal és katasztrófákkal szembeni ellenálló képességének javítása.

Magyarországi helyzetkép

Hazánkban a rendszerváltást megelőzően is elkövettek már egy-egy terrorcselekményt (például 1973-as balassagyarmati leánykollégiumi túszejtés vagy az 1990-es budapesti, ferihegyi gyorsforgalmi úton történt robbantásos terrorcselekmény), de a szigorú pártállami rendszer alapvetően se a szervezett bűnözői csoportok, sem a radikális, extrémista, terrorista csoportok működésének sem kedvezett.

A rendszerváltást követően a Magyar Igazság és Élet Pártja volt egyfajta szélsőjobb-oldali identitásképző párt a radikális, antiszemita nézeteket képviselő személyeknek, de a Kommunista Párt is szélsőséges baloldali nézeteket képviselt. Megemlíthetünk szélsőségesen radikalista nézeteket valló személyeket, mint Budaházy György vagy Toroczkai László és számos szélsőséges jobboldali szervezetet, mint a Györkös István által irányított Magyar Nemzeti Arcvonal, illetve a Betyár Sereg vagy a Magyar Gárda. Ezek a szervezetek már rendelkeztek a terrorcsoportokra jellemző szinte minden ismérvel és ezzel hazánkban is kialakultak a futballhuligánokból, egyéb szélsőséges (hungarista, revizionista, neonáci stb.) elemekből álló, vezetőkkel rendelkező, szigorú hierarchia alapján felépülő, szervezett, erőszak alkalmazását előtérbe helyező csoportok. Budaházy György és Toroczkai László nevéhez kötődik az első hazai terrorszervezet, a Magyarok Nyilai Nemzeti Felszabadító Szervezet működtetése is.

Hazánkban a dzsihadista terrorfenyegetettség még nem jelentkezett. A hazánkon átutazó esetleg külföldi harcosoknak nem célpontja hazánk. Ugyanakkor hazánk a NATO és az EU tagjaként számos külföldi rendőri és katonai misszióban vesz részt, ami magában hordozza a vallási ideológiájú (Nyugat-ellenes) terrorszervezetek támadásainak kockázatát, mind a művelési területeken, mind Magyarország területén. Az Európai Unió egyes tagállamaiban elkövetett iszlám terrorista fegyveres támadások hazánkban történő esetleges megjelenésével is számolni kell a jövőben.

Az illegális migráció is magában hordozhatja terrorista személyeknek az EU területére történő belépését, de ezt a kockázatot a magyarországi külső schengeni határok lezárásával gyakorlatilag minimalizálni lehetett. Magyarországon az iszlám közösség csekély számban van jelen, ezért az esetleges radikalizációjuk lehetősége minimális. Ugyanakkor például a szomszédos uniós tagállamban, Ausztriában a lakosság 6%-a muzulmán, és itt található a Muzulmán Testvériség európai központja is, ami potenciális lehetőség a radikalizáció, extrémizmus, terrorizmus magasabb szintjének az elérésére, és az esetleg kihatással lehet hazánkra is. Az EUROPOL 2019-es TE–SAT jelentése szerint 2018-ban Ausztriában 35 személyt tartóztattak le dzsihadista terrorcselekmény gyanúja miatt.

EUROPOL TE–SAT jelentései szerint Magyarországon 2006–2010 között 4 jobboldali és 4 egyéb terrorista akciót regisztráltak. Az ENYÜBS hivatalos statisztikai adatai

alapján 2009. január 1. – 2018. június 30-ig 12 terrorcselekményt regisztráltak Magyarországon.

A fenti adatok alapján kijelenthető, hogy hazánk terrorfenyegetettsége alacsony. Hazánkban azonban jelenleg is aktívak a szélsőjobboldali ideológiájú extrémista szervezetek (például antiszemiták, rasszisták, revizionisták, hungaristák, neonácik), mint a Mi Hazánk Mozgalom, Mi Hazánk Ifjai, a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági, Mozgalom, Vér és Becsület, illetve a Betyársereg, de szintén biztonsági fenyegetettséget jelentenek a különböző futballesapatok szurkolói keménymagját képviselő footballhuligánok. Az ilyen szélsőséges ideológiát képviselő szervezetek közösségeiben, online tereiken a terrorelhárításért felelős hatóságoknak, nemzetbiztonsági szolgálatoknak jelen kell lenniük, aktivitásukat monitorozniuk kell.

Magyarország terrorfenyegetettségének aktuális szintjére természetesen hatással vannak a globális fenyegetések, kihívások, mint az illegális migráció, instabil régiók (például Ukrajna, Szíria), működésképtelen államok, a gazdasági instabilitás, világméretű járványok, tömegpusztító fegyverek elterjedése vagy az információs társadalom kihívásai (kibertérben elkövetett bűnözés).

A terrorizmus helyzete, trendjei Európában⁹²

A terrorizmus európai helyzetképét a terrorizmus és a szervezett bűnözés kapcsolódási pontjai miatt a terrorizmus helyzetét és trendjeit elemző EUROPOL-jelentés (TE–SAT), a súlyos és szervezett bűnözés fenyegetettségi EUROPOL-jelentés (SOCTA) és a kibertérben elkövetett szervezett bűnözés fenyegetettségi EUROPOL-jelentés (IOCTA) együttes elemzése alapján lehet felvázolni, amely orientálja a hazai terrorelhárítással foglalkozó szakembereket.

2018-ban Európában összesen 129 terrortámadást regisztráltak a hatóságok, ebben nemcsak a megvalósított, hanem a megakadályozott, illetve sikertelen esetek is benne vannak. 2018-ban az Európai Unió tagállamaiban 1056 személyt tartóztattak le terrorcselekmény gyanújával, ebből 511 személyt dzsihadista terrorcselekmények gyanújával. A legtöbb gyanúsítottat Franciaországban, az Egyesült-Királyságban és Belgiumban tartóztatták le (Ausztriában is 35 személyt).

A terrortámadások száma az ideológiájuk alapján:

- 83 etnikai-nacionalista és szeparatista,
- 24 dzsihadista,
- 19 szélsőbaloldali,
- 1 szélsőjobboldali,
- 1 nem besorolható,
- 1 tematikus (single issue).

⁹² EUROPOL 2019.

Az összes terrorcselekmény-kategóriában csökkenés figyelhető meg a 2017-es évhez képest, ami a terrorelhárítással foglalkozó hatóságok hatékony együttműködésének az eredménye.

Etnikai-nacionalista és szeptarista terrorizmus

A korábbi évekhez hasonlóan az az etnikai-nacionalista és szeptarista terrorista támadások jelentősen meghaladták a többi típust az Európai Unióban. 83 ilyen támadást követtek el 2018-ban, amelyből közel 60-at Nagy-Britanniában, ebből 56-ot Észak-Írországbán, a többi Franciaországban (20) és Spanyolországban (7). Észak-Írországbán a Dissident Republican (DR) ír csoport jelenti a legnagyobb terrorfenyegetést, amely a jelenlegi béke egyezményeket nem támogatja Észak-Írországbán. A DR a szervezett bűnözésben is részt vesz, többek között illegális kábítószer-kereskedelmet, zsarolásokat, emberöléseket, üzemanyag-csempészetet folytat.

Spanyolországban az ETA baszk szeptarista szervezet és a Resistencia Galega szeptarista szervezetek jelentik a legnagyobb terrorfenyegetést. A szervezetek kapcsolatban állnak a szélsőbaloldali mozgalmakkal.

A PKK (Kurd Dolgozók Pártja) szeptarista szervezet jelen van több EU-tagállamban, és propaganda-, toborzó tevékenységet folytat. A szervezet kapcsolódik a szervezett bűnözéshez, illegális drogkereskedelmet, emberkereskedelmet, illegális migrációt, zsarolást folytat. Németországban megemelkedett a török állampolgárok elleni támadások száma, amelyek a PKK-hoz kötődnek. A PKK erősíti kapcsolatait az európai tagállamok szélsőbaloldali szervezeteivel.

Dzsihadista terrorizmus

2018-ban a terrortámadások összes (13) áldozata dzsihadista terrorcselekmény következtében vesztett el az életét. Ezen kívül 53 ember megsebesült.

Ez jelentős csökkenés 2017-hez képest, amikor 10 támadás során 62 embert öltek meg. 2018-ban az EU tagállamaiban 7 végrehajtott, 1 sikertelen terrortámadás történt, és 16 esetben megghiúsították dzsihadista terrorcselekményeket, ami jelzi a tagállamok komoly terrorizmus elleni erőfeszítéseit. A 2018-ban letartóztatott személyek (511) közül állampolgárságuk szerint körülbelül fele-fele arányban voltak az Európai Unió és Európai Unió kívüli állampolgárok. A támadók átlagéletkora 26 év volt, és mindegyik elkövető férfi volt, a letartóztatott gyanúsítottak (kapcsolatok) 22%-a volt nő.

Az összes dzsihadista terrortámadást önállóan, tehát nem csoportosan követték el, amelyeknek a célpontjai civil személyek és a hatóság szimbólumai voltak. Gyakran az elkövetők motivációja és kapcsolatai egyéb radikális személyekhez vagy terrorista csoportokhoz tisztázatlan maradt.

A végrehajtott dzsihadista támadások során lőfegyvereket és egyszerű, könnyen beszerezhető eszközöket használtak (például kést). Utóbbiak használatának tudható be az alacsonyabb számú sérülés. Sokszor úgynevezett puha célpontok, azaz nehezen

védhető civil célpontok, illetve a nem megfelelően védett nyilvános tömegrendezvények és közösségi terek ellen követik el a támadásokat, ahol a cél a halálos áldozatok és a sérültek számának maximalizálása (például autóval a tömegbe hajtanak). Az ilyen akciók kivitelezéséhez nem kell komoly anyagi forrás, elegendő egy gépjármű bérlése, beszerzése.

Több esetben terrorista személyekhez kötődő helyszínek felszámolása során robbanó, pirotechnikai, illetve vegyi-biológiai anyagok előállítására alkalmas eszközöket foglaltak le. A robbanóanyagok legtöbbje otthon barkácsolt típusú volt. A vegyi, biológiai, radiológiai, nukleáris anyagok felhasználását propagáló terrorista anyagok terjedése figyelhető meg. 2018-ban Szardínián a terrorelhárító hatóságok sikeresen megakadályozták, hogy libanoni származású állampolgárok mérgező anyagokat juttassanak a vízellátó rendszerbe.

Az európai dzsihadista terrorizmus helyzetére ható Európán kívüli fejlemények

A nem kellően ellenőrzött területek, beleértve Afganisztánt, Líbiát, a Sáhel – régiót, Szíriát és Jement lehetőséget kínálnak a dzsihadista csoportoknak, hogy ellenőrzésük alá vonják azokat, ahonnan később biztonságosan tudják a terrorszervezeteket működtetni. A 2018-as évben csökkent az Iszlám Állam (a továbbiakban: IS) tevékenysége az EU-n kívüli régiókban.

Az IS ellenőrzése alatt álló területek csökkenése valószínűleg hozzá fog járulni, ahhoz, hogy az al-Káida fokozott erőfeszítéseket tegyen, és visszaszerezze a befolyását az elvesztett területeken. Az al-Káida stratégiája az, hogy szövetségeket épít ki a helyi törzsekkel az aktuális helyi politikai sérelmek és a nemzetközi, európai konfliktusok változását kihasználva.

Az IS katonai veresége Irakban és Szíriában jelentős hatással van a csoport online térbeli helyzetére, képességeire. Az IS képtelen volt egy egységes belső ideológiai álláspontot kialakítani. Ennek ellenére az IS sikerrel járt az online jelenlét fenntartásában, ami nagyrészt a nem hivatalos támogatói hálózatok és korábban kialakított IS-médiának köszönhető. Az IS és az al-Káida folyamatosan keresi az új propagandalehetőségeket, amelyek terjesztését elősegítik a különböző kommunikációs platformok és OSINT-technológiák alkalmazása.

A külföldi terrorista harcosoknak Európából az iraki és szíriai háborús övezetekbe történő utazása vagy annak megkísérlése alacsony számokat mutatott 2018-ban. Helyette a dzsihadista hálózatok Európában fejtették ki, vagy kísérelték kifejtetni online vagy offline tevékenységüket.

Az IS online propaganda technológiailag korszerű és a hackerek jól használják a titkosított kommunikációs eszközöket, de a kibertámadási képességek és technikák eddig kezdetlegesek voltak.

A konfliktuszónákból Európába visszatérő személyek száma alacsony maradt, de több száz európai állampolgár maradt Irakban és Szíriában, akik fegyveres kiképzésben részesültek.

A fenti személyek ki vannak téve a terrorista propaganda befolyásolásának, kiképzésnek és „agymosásnak”, ami potenciális fenyegetést jelent az Európába irányuló migráció során. 2018-ban az olasz hatóságok jelzése szerint Irakból és Szíriából származó terrorista személyek az illegális migránsok közé keveredve próbáltak, illetve próbálnak bejutni az EU területére. A folyamatos migrációs nyomás miatt a terrorelhárító hatóságoknak ezzel a lehetőséggel is számolniuk kell.

A dzsihadistákat továbbra is inspirálja az IS propagandája, de más csoportok is, mint az al-Káida, amelyek célja, az iszlám megvédése egy globális támadás ellen. Az al-Káida ismételt megerősödése figyelhető meg Afganisztánban, Pakisztánban.

Baloldali terrorizmus

2018-ban 19 szélsőbaloldali terrorcselekményt regisztráltak, és 34 személyt tartóztattak le, ami enyhe csökkenést jelent a korábbi évekhez. Az összes terrorcselekmény és a legnagyobb fenyegetettséget Görögországban, Olaszországban és Spanyolországban regisztráltak.

A szélsőbaloldaliak hagyományos ellenségképe a hatalom fenntartásáért felelős szervezetek: a rendőrség, az igazságszolgáltatás, valamint a média és a jobboldali pártok. Az aktuális politikai témát jelentő migránsok is a célpontjaik között vannak. A különböző tagállamokban működő szélsőbaloldali szervezetek között nincs műveleti koordináció, de szolidaritásukat fejezik ki az online platformokon egymás irányában. Elsősorban az internet a propagandatermékek terjesztésének eszköze, tagságuk stabilnak nevezhető.

Az erőszakos szélsőbaloldali aktivisták és az anarchista extrémisták között szoros kapcsolat van, amely folyamatos fenyegetést jelent az EU tagállamai részére, és így a terrorelhárítással foglalkozó és a közbiztonság védelmét ellátó rendőri hatóságok célkeresztjében állnak. Az anarchisták erőszakos cselekedeteik igazolására aktuális politikai témákat használnak, mint a migráció, rendőrség erőszakos tevékenysége vagy a bebörtönzött terroristákkal szolidaritás. Az anarchisták célpontjai a rendőrségen kívül, a bankok, pénzintézetek, tömegközlekedési eszközök, üzletek.

Tömegrendezvényeket használnak fel, hogy a tömegben elvegyülve erőszakos cselekedeteket hajtsanak végre, Molotov-koktélokot és más éghető anyagokat dobáljanak, kárt, sérülést okozzanak.

Jobboldali terrorizmus

2018-ban Európában a szélsőjobboldali érzelmek erősödése volt megfigyelhető, ennek ellenére csak egy terrorista cselekményt regisztráltak Olaszországban afrikai származású személyek ellen. 2018-ban 44 személyt tartóztattak le szélsőjobboldali terrorizmus gyanúja miatt Csehországban, Franciaországban, Németországban és Hollandiában. Szlovákiában 15 személy került letartóztatásra jobboldali extrémista tevékenysége miatt, akik az úgynevezett *Felvidéki Harcosok* szervezetéhez tartoztak, és a fasiszta szimbólumokhoz nagyon hasonló jeleket használtak hirdetésekben, tetoválással, valamint

sporteseményeken, zászlókon, rendezvényeken. A szélsőjobboldali csoportok a közösségi médiát gyűlöletkeltésre használják a kisebbségek ellen.

A szélsőjobboldali terrorista személyek ideológiája elsősorban az idegengyűlöletre, antiszemitizmusra, iszlámellenességre, migrációellenességre alapszik. Néhány radikalista szélsőjobboldali személy, csoport fizikai erőszakot is alkalmaz a fenti ideológia alapján a kisebbségben lévő személyek, illetve tulajdonuk ellen.

A szélsőjobboldali extrémisták nagyon változatos képet mutatnak az EU-tagállamokban. Vannak közöttük nemzeti szocialista, neonáci, revizionista, rasszista, antiszemita csoportok, skinheadek, extrémista huligáncsoportok. Ezenkívül Csehországban paramilitáris önvédelmi csoportok szerveződtek.

A szélsőjobboldali szervezetek célpontjai gyakran migránsok voltak Németországban, Olaszországban, Hollandiában, de utóbbiban a muszlimok ellen is támadások történtek.

A szélsőjobboldali csoportokhoz kapcsolódó letartóztatások száma 2018-ban alacsony volt, de várható növekedésük. A jobboldali szélsőségesek kihasználják a társadalom félelmeit az iszlamizálódás és a nemzeti identitás állítólagos elvesztése miatt.

Az erőszakos jobboldali szélsőségesek, anarchisták együttműködnek mind nemzeti és EU-szinten is.

Tematikus terrorizmus (single-issue)

2018-ban egy tematikus terrorcselekményt regisztráltak Görögországban. Athénban egy állatok jogait védő személy barkácsolt gyújtószerkezetű eszközzel támadást hajtott végre egy hentesüzlet ellen. A tematikus terrorizmus témái közé tartozik általában a környezetvédelem, klímavédelem, az állatok jogai.

2018-ban is nagyszámú, a terrorcselekmény szintjét el nem érő károkozás, atrocitás történt hentesüzletek, vágóhidak, szélerőművek ellen.

Terrorizmusfinanszírozás

A terroristák cselekményeik finanszírozásához különböző megoldásokat használnak a legegyszerűbbektől a nagyon kifinomult technikákig. A terrorszervezetek működésének pénzügyi alapjai külső támogatásokból, valamint különböző bűncselekményekből mint zsarolás, embercsempészet, emberkereskedelem származnak. Több terrorszervezet legális üzleti struktúrákat, vállalkozásokat használ az illegális pénz eredetének az elrejtése érdekében. Ezenkívül gyakran humanitárius, adománygyűjtő szervezeteket (például meggyilkolt harcosok családtagjai, árvák részére adománygyűjtés vagy vallási helyek építése, felújítása) használnak fel saját céljaik finanszírozására. Természetesen a terrorszervezetek a dark webet is használják adományok gyűjtésére, és kriptovalutákat is gyűjtenek, mint Bitcoin vagy Sadaqa coin.

A pénzmosás hagyományos és új technikái (készpénzcsempészet, pénzmosó szindikátusok, kereskedelmi alapú pénzmosás, új pénzmosási technikák, kriptovaluták, internetes voucherek) során az elkövetők gyakran használnak lopott vagy hamisított okmányokat

bankszámlák nyitáskor, cégek alapításakor. A pénzmosások 5–8%-át az erre a célra létrejött, komplex szolgáltatást nyújtó pénzmosási szindikátusok végzik.

A „Hawala banking” mint pénzügyi transzfert szolgáltatás folyamatosan jelentős szerepet tölt be a terrorizmus finanszírozásban. A rendszer a bizalomra épül, és jelentős szerepet töltenek be az etnikai, családi, regionális kapcsolatok. A rendszerben készpénzutasítás nem történik, a közvetítő hawaldárok adják át a meghatározott összegeket újabb közvetítőknek, míg a címzett végül azt megkapja. A hawaldárok természetesen jutalékért dolgoznak.

Az IOCTA és a SOCTA terrorizmussal összefüggő fontosabb megállapításai

A terroristák nemzetközi támadásainak a végrehajtási képességét korlátozni – az online propaganda áramlásának és a terrorizmushoz kapcsolódó online bűncselekmények megzavarásával – csak folyamatos és fokozott hazai és nemzetközi együttműködés alapján lehetséges a nemzetbiztonsági, rendvédelmi és a magánszektor között. Az online terrorista propaganda és toborzási tevékenység elleni hatékony intézkedések magában foglalják az érintett online szolgáltatók teljes körével az együttműködését, különösen a startup és egyéb kicsi szolgáltatókkal, akiknek nem áll rendelkezésre elegendő erőforrásuk kiszűrni a bűnözői, illetve terrorista tevékenységeket. Az online platformok közötti együttműködés és a több érintett fél terrorizmushoz kötődő online tartalmával kapcsolatos válságkezelési protokollok kidolgozása elengedhetetlen a terrorista támadás utáni válságok kezeléséhez. A terrorelhárításért felelős hatóságoknak rendkívül fontos feladata az új kibertechnológiák alkalmazásának minél jobb megértése és az azokkal való esetleges terrorista visszaélések megelőzése, kezelése. A terroristák gyakran már a kezdeti fázisukban kihasználják a kifejlesztett új technológiákat, hogy kommunikáljanak és megosszák stratégiájukat. Gyakran használják a Tor böngészőt és más decentralizált platformokat, kicsi vagy egyszemélyes online piactereket, illetve a dark weben is jelen vannak, ahol gyakorlatilag mindenféle lőfegyvert, robbanószert be lehet szerezni. Az illegális áruk és szolgáltatások online piaca folyamatosan emelkedik évről évre. A szervezett bűnözői csoportok, terrorszervezetek legális online platformokat (például fényképmegosztó alkalmazásokba rejtett hirdetésekön keresztül), illetve illegális úgynevezett dark netet is felhasználva, ezeken árukat, szolgáltatásokat tudnak kínálni, venni-adni.

A terrorista propaganda tudatos, megfelelő előkészítéssel vírusszerűen tud terjedni a terroristákkal szimpatizáló online közösségekben, ezért komoly erőfeszítéseket kell tenni az online közösségi tér ellenőrzésére. 2019 márciusában Új-Zélandon egy szélsőjobboldali férfi terrorista vérfürdőt rendezett két mecsetben, amelynek során 50 ember meghalt, és 30-an megsérültek. Az akciót a férfi tudatosan élőben streamelve közvetítette, ami vírusszerűen megosztásra került az interneten. Ilyenre korábban nem volt példa.

A szervezett bűnözői csoportok kihasználják a migrációs krízist, és nemzetközi migráns csempészhálózatokat működtetnek a már létező infrastruktúrájukra építkezve. Az EUROPOL adatai szerint a migráns csempészetben 122 ország állampolgárai érintettek. A migráns csempészhálózatok erősen támaszkodnak a közösségi médiára, ahol

hirdetik tevékenységüket. A migráns csempészetben részt vevő szervezett bűnözői csoportok más bűncselekményeket is elkövetnek, mint drogcsempészet, illegális áruk kereskedelme, vagyon elleni bűncselekmények. A migráns csempészethez szorosan kapcsolódik a dokumentumok hamisítása is.

A proliferáció és az illegális fegyverkereskedelem növeli annak kockázatát, hogy az EU területén terrorista csoportok lőfegyverrel kövessék el tevékenységüket. A szervezett bűnözői csoportok egy része fegyvereket biztosít szolgáltatásként terrorista személyek részére. Egyre növekvő mértékben elérhetőek illegális online platformokon – mint a dark net – a lőfegyverek. A háborús és konfliktus zónák potenciális forrásai az illegális fegyverkereskedelemnek.

Az illegális áruk és szolgáltatások online kereskedelme a közeljövőben meghaladhatja a hagyományos módú illegális áruk és szolgáltatások kereskedelmét. A jövőben a kiberbűnözés, az illegális droggereskedelem, az illegális migráns csempészet és emberkereskedelem, a környezetkárosító bűncselekmények, valamint a szervezett vagyon elleni bűncselekmények jelentik a szervezett bűnözői csoportok legjelentősebb működési területeit és egyben a rendvédelmi szervek bűnügyi hírszerzésének a legfontosabb irányait.

A radikalizmus, extrémizmus, terrorizmus megelőzésének, megakadályozásának feladatai

A rendszerváltást követően a Nemzetbiztonsági Hivatal, majd később Alkotmányvédelmi Hivatal és a rendőrség is tevékenyen foglalkozott a radikális vagy különböző szélsőséges nézeteket valló személyek feltérképezésével, ellenőrzésével, tevékenységük megakadályozásával. A Nemzeti Nyomozó Iroda Terrorizmus és Extrémizmus Elleni Osztályának képezte feladatát az ilyen jellegű bűncselekmények felderítése és nyomozásuk lefolytatása.

A globális kihívások, fenyegetések, valamint a terrorszervezetek gyakori szervezett bűnözéshez való kapcsolódása miatt a terrorcselekmények megelőzési, felderítési feladatai elsősorban a rendőrség terrorizmust elhárító szerve, illetve működési területükön a nemzetbiztonsági szolgálatokhoz, valamint a szervezett bűnözéssel foglalkozó általános rendőri szervekhez tartozik.

A terrorizmuselhárító szerv szervezi és koordinálja a terrorcselekmények megelőzését és elhárítását végző szervek – kivéve a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat és az Információs Hivatal – tevékenységét, ellátja a Terorellenes Koordinációs Bizottság működésével kapcsolatos előkészítő, végrehajtó és adminisztrációs feladatokat.

A következőkben röviden összefoglaljuk a radikalizmussal, extrémizmussal, állam elleni bűncselekményekkel, terrorcselekmények megelőzésével, felderítésével összefüggő nemzetbiztonsági szolgálatok és rendőri szervek fontosabb feladatait.

A nemzetbiztonságról szóló törvény⁹³ alapján:

⁹³ 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról.

Az *Információs Hivatal* feladata: információ gyűjtése a külföldi terrorszervezetekről, szervezett bűnözői csoportokról

Az *Alkotmányvédelmi Hivatal*

- felderíti és elhárítja Magyarország törvényes rendjének törvénytelen eszközökkel történő megváltoztatására vagy megzavarására irányuló leplezett törekvéseket;
- végzi a letelepedett jogállást igazoló okmányt kérelmező, továbbá a menekültkénti elismerését kérő, illetőleg a magyar állampolgárságért folyamodó, valamint – az állami függetlenség és a törvényes rend védelméhez kötődően – a vízumkérelmet benyújtott személyek ellenőrzését és az ezzel kapcsolatos feladatokat,

A magyarországi migrációs eljárások során a Terrorelhárítási Központ szakhatósági és véleményadási (állampolgárság, vízum) feladatokat lát el, amelynek keretében folyamatos együttműködést folytat az egyéb hazai és külföldi hatóságokkal, szervezetekkel.

- Felderíti és elhárítja a Magyarország nemzetbiztonságát veszélyeztető, a fenti kérelmekhez kapcsolódó, Magyarországra jogellenesen belépő, itt tartózkodó, illetve ezt elősegítő, és ilyen módon az ország nemzetbiztonságát veszélyeztető személyek, csoportok leplezett tevékenységét,
- a nyomozás elrendeléséig végzi az állam elleni bűncselekmények felderítését.

A *Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat*

- működési területén információkat gyűjt a nemzetbiztonságot veszélyeztető terrorszervezetekről, felderíti és elhárítja a honvédelmi szervezeteknél a külföldi hatalmak, személyek vagy szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit;
- információkat gyűjt a nemzetbiztonságot veszélyeztető jogellenes fegyverkereskedelemről a honvédelmi szervezetek biztonságát veszélyeztető szervezett bűnözésről, ezen belül kiemelten a jogellenes kábítószer- és fegyverkereskedelemről;
- működési területén a nyomozás elrendeléséig végzi az állam elleni bűncselekmények felderítését.

A *Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ* vizsgálja Magyarország biztonsági és bűnügyi helyzetét, amelynek keretében

- figyelemmel kíséri és a rendelkezésre álló valamennyi adat felhasználásával folyamatosan elemzi Magyarország nemzetbiztonsági, bűnügyi és terrorfenyegetettségi helyzetét;
- megkeresésre értékeli – figyelemmel az együttműködés és koordináció keretében szerzett tapasztalatokra – az egyes együttműködő szervek kormányzati tájékoztatáshoz kapcsolódó feladat- és hatáskörébe tartozó feladat-végrehajtást;
- folyamatosan figyelemmel kíséri a Magyarország terrorhelyzetére vonatkozó információkat;

- közvetlen terrorfenyegetettség esetén, illetve a fokozott kockázatot jelentő biztonsági kérdésekben koordinációs tevékenységet lát el az érintett szervezetek bevonásával;
- figyelemmel kíséri Magyarország biztonsági és bűnügyi helyzetét érintő tendenciákat, Magyarország biztonsági és bűnügyi helyzetét érintő új jelenségekről elemzéseket, tanulmányokat készít.

A *Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ* támogató, koordinációs elemző-értékelő tevékenység során Magyarország nemzetbiztonsági, terrorfenyegetettségi és bűnügyi helyzetével, ezek meghatározott elemeivel, konkrét kockázatokkal vagy bűncselekményekkel kapcsolatos tájékoztató jelentéseket, háttér- és kockázatelemzéseket készít az együttműködő szervek részére a hatáskörükbe tartozó feladatok törvényes, szakszerű és eredményes ellátásának elősegítése céljából.

A terrorizmus megelőzése, elhárítása, a terrorizmust elhárító szerv speciális feladatai

2010. szeptember 1-jével alakult meg a Terrorelhárítási Központ⁹⁴ (TEK), amely a rendőrség terrorizmus elleni küzdelmének a felelőse. A terrorizmust elhárító szerv nyomozó hatósági jogkört nem gyakorol.

A rendőrségről szóló törvény alapján a terrorizmust elhárító szerv (TEK) Magyarország területén

- felderíti a terrorszervezeteket;
- megelőzi, felderíti, illetve elhárítja magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el;
- megakadályozza, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék.

Továbbá a terrorizmust elhárító szerv végzi

- az 1978. évi IV. törvény szerinti terrorcselekmény (1978. évi IV. törvény 261. §), a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése (1978. évi IV. törvény 262. §);
- a terrorcselekmény (Btk. 314–316/A. §), a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása (Btk. 317. §), a terrorizmus finanszírozása (Btk. 318–318/A. §) vagy háborús uszítás (Btk. 331. §), a jármű hatalomba kerítése (Btk. 320. §);
- az 1978. évi IV. törvény szerinti emberrablás (1978. évi IV. törvény 175/A. §);
- az emberrablás (Btk. 190. §), az emberrablás feljelentésének elmulasztása (Btk. 191. §), valamint a felsorolt bűncselekményekkel összefüggő más bűncselekmények

⁹⁴ A Terrorelhárítási Központról szóló 232/2010. (VIII. 19.) Kormányrendelet, valamint a 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól.

megelőzését, továbbá a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi ezen bűncselekmények felderítését;

- megelőzi, felderíti és elhárítja azokat a törekvéseket, amelyek Magyarország területén terrorcselekmény elkövetésére irányulnak, továbbá részt vesz a felsorolt bűncselekmények közvetlen következményeinek elhárításához szükséges, a törvényben meghatározott intézkedések végrehajtásában.

A felsorolt célok és bűncselekmények megelőzése érdekében a *TEK a rendőrségről szóló törvény*, valamint a *nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény* alapján titkos információgyűjtést végezhet, ha attól a hatáskörébe tartozó bűncselekmény megszakításához vagy az elkövető elfogásához szükséges információk megszerzése várható.

A terrorizmust elhárító szerv a fentiekén kívül

- végzi a meghatározott bűncselekmények megszakítását és az elkövetők elfogását;
- a jogszabályban meghatározottak szerint kizárólagos hatáskörrel – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal esetében annak felkérésére – egyes veszélyes személyek elfogását;
- jogszabályban meghatározottak szerint egyes védett személyek tekintetében személyvédelmi feladatokat lát el, és egyes kijelölt létesítmények tekintetében létesítményvédelmet gyakorol;
- a rendészetért felelős miniszternek a külpolitikáért felelős miniszter egyetértésével meghozott döntése alapján – a hatályos nemzetközi normák betartásával – közreműködik a magyar állampolgárok életét, testi épségét Magyarország területén kívül közvetlenül fenyegető háborús cselekmények, fegyveres konfliktusok, valamint terrorista és túszejtő akciók esetén a bajba jutott magyar állampolgárok mentésében, hazatérésük biztosításában, az evakuálás végrehajtásában, e célból együttműködik az Európai Unió tagállamaival és szerveivel, az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének szerveivel, illetve az érintett nemzetközi szervezetekkel, valamint az érintett külföldi állam hatóságaival;
- megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a meghatározott feladat ellátásához szükséges, a külföldre vonatkozó, valamint külföldi eredetű információkat;
- a rendészetért felelős miniszternek a külpolitikáért felelős miniszter egyetértésével meghozott döntésében meghatározott időtartamra – a nemzetközi normák betartásával – ellátja a kijelölt magyar külképviseletek biztosítását és azok diplomáciai személyzete védelmét;
- a kormányzati tevékenység szempontjából fontos, külföldön lévő magyar szervek, intézmények és létesítmények biztosítását, e célból együttműködik az Európai Unió tagállamaival és szerveivel, az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének szerveivel, illetve a nemzetközi szervezetekkel, valamint a külföldi állam hatóságaival;
- a rendészetért felelős miniszter döntése alapján – a hatályos nemzetközi normák betartásával – közreműködik a külföldön megrendezésre kerülő, kiemelt terrorfenyegetettségűnek minősíthető nemzetközi sportrendezvényeken részt vevő magyar sportolók és sportszakemberek személyvédelmében, valamint az általuk külföldön a sportrendezvényeken való részvétel ideje alatt használt létesítmények védelmében,

és e célból együttműködik az Európai Unió tagállamaival és szerveivel, az érintett nemzetközi szervezetekkel, valamint az érintett külföldi állam hatóságaival.

Ha a terrorizmust elhárító szerv a feladatai ellátása során

- *bűncselekmény gyanúját* – ideértve a kísérlet, valamint ha a törvény az előkészületet büntetni rendeli, az előkészület gyanúját is – *észleli, haladéktalanul feljelentést tesz* a nyomozás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnál vagy ügyészségnél, és átadja az általa összegyűjtött adatokat;
- olyan információt szerez meg, amely alapján a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott előkészítő eljárás lefolytatásának lehet helye:
 - a hatáskörébe tartozó bűncselekmény esetén *előkészítő eljárást indíthat*, illetve
 - a nem a hatáskörébe tartozó bűncselekmény esetén *előkészítő eljárást kezdeményezhet* a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező ügyészségnél, nyomozó hatóságnál, illetve a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szervnél, és átadja az általa összegyűjtött adatokat.

A terrorizmust elhárító szerv a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint előkészítő eljárást folytathat, a rendelkezésre álló erővel és eszközökkel közreműködik a leplezett eszközök alkalmazásának végrehajtásában, illetve közreműködhet eljárási cselekmény végrehajtásában.

A TEK a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény felhatalmazása alapján a meghatározott célokból bűnüldözési jellegű⁹⁵ és nemzetbiztonsági tevékenységet⁹⁶ is folytathat:

- a Magyarország területén terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvések megelőzése, megakadályozása, felderítése;
- a magyar állampolgárok életét, testi épségét Magyarország területén kívül közvetlenül fenyegető háborús cselekmények, fegyveres konfliktusok, valamint terrorista és túszejtő akciók esetén (külföldre vonatkozó, valamint külföldi eredetű információk megszerzése, elemzése, értékelése);
- terrorszervezetek felderítése;
- magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseinek megelőzése, felderítése, illetve elhárítása;
- magánszemélyek, csoportok, szervezetek megakadályozása, hogy terrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék.

⁹⁵ Rtv. 64. § *a*) bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából, illetve a 7/E. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjában meghatározott, bűncselekmények megelőzésével kapcsolatos feladatai, illetve a 7/E. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontjában meghatározott feladatai ellátása céljából.

⁹⁶ Rtv. 63. § (7) A terrorizmust elhárító szerv a 7/E. § (1) bekezdés *a*) pont *ad*) alpontjában, valamint *e*) pontjában meghatározott feladata ellátása érdekében az Nbtv. 53–60. §-ának megfelelő alkalmazásával folytathat titkos információgyűjtést, amelynek ellátása során az Nbtv. 38–52. §-a szerint jogosult adatok igénylésére és kezelésére. Az Nbtv. 56. § *a*)–*e*) pontjában meghatározott titkos információgyűjtést az igazságügyért felelős miniszter engedélyezi.

A terrorizmust elhárító szerv nem köteles büntetőeljárás megindítását kezdeményezni, és átadni az adatokat, ha azzal veszélyeztetné a felsorolt feladatai ellátását.

A nemzetbiztonsági érdekek esetenként felülírhatják a bűnüldözési érdekeket, azaz előfordulhatnak olyan események, szituációk, amelyek tisztázása, feltárása, megakadályozása hosszabb időt vehet igénybe, és ennek során az állam nemzetbiztonsági szempontjai fontosabbak, mint a büntetőeljárás keretei között történő felderítése, nyomozása.

A TEK feladatai ellátása érdekében a felsorolt bűncselekmények megelőzésén túl az alábbi célokból folytathat titkos információgyűjtést a rendőrségről szóló törvény szerint:

- személyvédelmi és létesítménybiztosítási feladatai ellátása során, az Európai Unió tagállamával vagy harmadik országgal a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény vagy nemzetközi szerződés alapján folytatott együttműködés keretében;
- bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében;
- fedett nyomozó, illetve a valódi céljának leplezésével működő védelme érdekében; valamint
- a rendőrséggel titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében.

A TEK feladatai ellátása érdekében nemcsak bűnüldözési célú titkos információgyűjtést, hanem nemzetbiztonsági célú (szűrő-kutató jellegű) titkos információgyűjtést is folytat.

A szűrő-kutató rendszer

A szűrő-kutató rendszert eredetileg az 1970-es években a németországi baloldali extrémista mozgalmak és terrorszervezetek elleni fellépés eszközeként fejlesztették ki.

Horst Herold a Német Szövetségi Bűnügyi Rendőrség (BKA) egykori vezetője dolgozta ki a rácsnyomozást (Rasterfahndung)⁹⁷.

A *rácsnyomozásnak* értelmet a *szűrő-kutató rendszer* elnevezés adhat magyar nyelven, mivel arról van szó, hogy a gyanúsítottakat a rács által meghatározott területek értékelésével és elemzésével szűrik ki, és aki a nyomozás (kutatás) eredményeként fennakad a rácson, azt vonják szoros ellenőrzés alá.

⁹⁷ A Szövetségi Bűnügyi Hivatal (Bundeskriminalamt, BKA) jogosult arra, hogy a hatóságoktól és a privátszférától egyaránt a népesség meghatározott csoportjaival kapcsolatos személyes adatokat kérhessen le olyan elektronikus adatbázisból, amely más adatállományokkal való összehasonlítás (egyeztetés) céljából jött létre. Adathozzáféréssel a Szövetségi Bűnügyi Hivatal abban az esetben rendelkezik, ha az adatkérés célja az állam létét vagy biztonságát fenyegető, továbbá egyes személyek testi épségét, életét vagy személyes szabadságát, esetleg olyan jelentős értékű tárgyak épségét veszélyeztető tényezők elhárítása, amelyek megőrzése közérdekű. Ilyen jellegű veszélyeztetettség állhat fenn abban az esetben is, ha közvetlen előkészítő tevékenység támasztja alá azt a feltevést, hogy bűncselekmény elkövetése állhat fenn. PILISI 2012.

A „Rasterfahndung” rácsa, illetve a rács sűrűsége, a szűrés ismérveinek pontos meghatározása és az eszközt alkalmazó erők felkészültsége, fegyelmezettsége és elszántsága fontos alapvetései a szűrő-kutató rendszer alkalmazásának.

A szűrő-kutató rendszer alapja a gyanúsított (célszemély) profil felállítása, amelyet az értékelő-elemző szakemberek tudnak felállítani a nyílt forrásokból és a titkos információgyűjtés során beszerzett információk elemzéséből. Az információgyűjtés lehetséges pozíciói közül csak néhányat említve felsorolhatók az önkormányzati okmányirodák, a különböző díjbeszedő szervezetek, a telefontársaságok, internetszolgáltatók, a légitársaságok, főiskolák és egyetemek, radikális, extrémista szervezetek, közösségi-média-plafomok.

A gyanúsított profil felállítása alapján lehet további titkos információgyűjtést folytatni. Látókörbe került külföldi személy esetében például ellenőrizni kell, hogy valóban jár-e arra az egyetemre, amelynek látogatására tartózkodási engedélyt kapott, ki bérl a lakást, milyen társasági, online közösségi életet élnek, melyek a vásárlási szokásaik stb.

A gyanúsított profil által meghatározott ismérvek alapján kiválasztott személyek ellenőrzése és az adatok, információk összehasonlító elemzése konkrét gyanúsított személy meghatározását teszi lehetővé.

A szűrő-kutató a rendszernek az egyik legfontosabb képessége, hogy segítségével ki lehet választani a „leggyengébb láncszemet”, meg lehet határozni, hogy ki az a személy, aki támadható, és milyen eszközzel, módszerrel. Ezzel elősegítve a további nyílt és titkos információgyűjtés eszközeinek alkalmazását.

A gyanúsított (célszemély) profil felállítását a hazai nyílt forrású (OSINT), rendőrségi jelentő rendszerből (Robotzaru), társszervek információiból, adatkezelő adatszolgáltatásából, egyéb forrásokból, valamint titkos információgyűjtésből származó információkon kívül segítik a külföldi együttműködésekben származó információk, adatok is. A terrorcselekmények lehetséges elkövetőinek egyes jellemzőire következtetéseket lehet levonni a TE–SAT-jelentések vagy a bűnügyi statisztikák alapján is.

A TEK megelőzési és felderítési tevékenysége korábban eltért a bűnüldöző hatóságok megelőző felderítő tevékenységétől, azzal, hogy vonal-objektumdossziékban (személyekre, csoportokra, objektumokra) gyűjtötték a releváns információkat, míg ez a lehetőség nem volt megengedett a nyomozó hatóságoknak. 2018 júliusától, az új büntetőeljárás törvény és a rendőrségi törvény módosításával egy új proaktív bűnmegelőző és bűnüldöző szemlélet került kialakításra, amely az információvezérelt rendőrségi tevékenységet (information-led policing) támogatja, amellyel előkészíti a bűncselekmények felderítését, nyomozását.

Ez alapján a bűnüldöző hatóságok és a TEK is proaktív szemlélettel gyűjti az információkat a rendőrségi törvény alapján, illetve a TEK a nemzetbiztonsági törvény szabályozása alapján is.

A TEK – a nemzetbiztonságról szóló törvény alapján – *feladatai teljesítése érdekében bármely adatkezelési rendszerből – az adatkerés céljának megjelölésével – adatokat kérhet, a rendszerekbe és a nyilvántartás alapjául szolgáló iratba betekinthetnek.*

A TEK az állami szervek, az önkormányzatok a pénzüintézetek, a biztosító intézetek és a távközlési szolgáltatást végző szervezetek által kezelt nyilvántartások adatait térítés nélkül kérhetik, illetve veheti igénybe.

A feladataik ellátása érdekében *jelzéseket helyezhetnek el, és jelzőrendszert működtethetnek* különböző nyilvántartásokban (például a polgárok személyi és lakcímének adatait nyilvántartó, kezelő állami vagy önkormányzati szerv nyilvántartásaiban, a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban, az ingatlan-nyilvántartásban, a cégnyilvántartásban, a határforgalom ellenőrzését szolgáló nyilvántartó rendszerekben, az egészségügyi és a hozzá kapcsolódó adatot kezelő szervek nyilvántartásaiban, a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak, biztosítási titoknak és egyéb üzleti titoknak minősülő adatot kezelő, az elektronikus hírközlési szolgáltató rendszereiben).

A TEK a rendőrségről szóló törvény szerint is jogosult adatszolgáltatást igényelni az *ügyészség jóváhagyásával* az adóhatóságtól, vámhatóságtól, az elektronikus hírközlési szolgáltatótól, a postai szolgáltatótól, illetve a postai közreműködői tevékenységet végző személytől vagy szervezettől, a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak vagy biztosítási titoknak minősülő adatot kezelő szervezettől és az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló törvényben meghatározott egészségügyi és személyes adatot kezelő szervezettől. Az ügyészség jóváhagyásával történő adatkérésnek különösen a nemzetközi bűnügyi (eljárási) együttműködésben van jelentősége.

A TEK titkos információgyűjtő tevékenysége, illetve előkészítő eljárása általában nem tér el az általános rendőri feladatokat ellátó szerv hasonló tevékenységétől.

A TEK azonban a nemzetbiztonsági törvény alapján a titkos információgyűjtés keretében felvilágosítást kérhet, titkos kapcsolatot létesíthet az objektumelv alapján védett intézmények vezetőivel, beosztottjaival, akik pozíciójuk, beosztásuk által megfelelő információkkal rendelkezhetnek (korábban ezt hívták hivatalos kapcsolatnak).

A TEK az információgyűjtést elősegítő információs rendszereket hozhat létre és alkalmazhat.

A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés mellett *a nemzetbiztonságról szóló törvény alapján külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtést folytathat. Ez esetben a TEK főigazgatója által benyújtott előterjesztés alapján az igazságügyért felelős miniszter határozata alapján* kerülhet sor a titkos információgyűjtésre.⁹⁸ A bíró, illetve az igazságügyért felelős miniszter az előterjesztés benyújtásától számított 72 órán belül határozatot hoz. Az előterjesztésnek helyt ad, vagy azt megalapozatlansága esetén elutasítja. A határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. Az engedélyező a titkos információgyűjtést a törvény eltérő rendelkezése hiányában esetenként legfeljebb 90 napra engedélyezi. Ezt a határidőt az engedélyező indokolt esetben – a főigazgatók előterjesztése alapján – e törvény eltérő rendelkezése hiányában további 90 nappal meghosszabbíthatja.

⁹⁸ A 32/2013. (XI. 2.) AB határozat szerint az igazságügyért felelős miniszter a határozatát indokolni köteles, amely az alapjogi korlátozások szükségességének és arányosságának követelményét elégíti ki.

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény rendelkezései alapján végzett, külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban akkor használható fel, ha

- olyan bűncselekmény bizonyítására kívánják felhasználni, amely miatt e törvény szerint bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának helye lehet; és
- a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követően a titkos információgyűjtést végző nemzetbiztonsági szolgálat, illetve a rendőrség terrorizmust elhárító szerve legkésőbb a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat megszerzését követő harminc napon belül kezdeményezte a büntetőeljárás megindítását.

Ettől eltérően a nemzetbiztonsági szolgálat, illetve a rendőrség terrorizmust elhárító szerve legkésőbb a felhasználni kívánt adat megszerzését követő egy éven belül teheti meg a feljelentést, ha

- a büntetőeljárás korábbi kezdeményezésével a törvényben meghatározott feladatának az eredményességét veszélyeztetné; és
- a büntetőeljárásban felhasználni kívánt adat a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény rendelkezései alapján az érintett szerv feladatkörébe tartozó bűncselekményre vonatkozik.

A TEK a rendőrségről szóló törvény meghatározott célokból bírói engedélyhez nem kötött eszközként fedett nyomozót alkalmazhat információ gyűjtésére, ellenőrzésére. Továbbá a büntetőeljárásról szóló törvény szerint ügyészi engedéllyel fedett nyomozót alkalmazhat

- bűnszervezetbe történő beépülés,
- terrorista csoportba vagy terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltató vagy gyűjtő, továbbá terrorcselekmény elkövetését vagy terrorista csoport tevékenységét anyagi eszközök nyújtásával vagy egyéb módon támogató szervezetbe történő beépülés érdekében.

A külföldi társszervekkel történő együttműködés

A globális terrorizmus elleni küzdelem fontos eszköze a társszervek közötti együttműködés és hatékony információáramlás. Az együttműködést egyrészt rendőri, másrészt titkosszolgálati, illetve ad hoc eseti, bilaterális vagy multilaterális jellegű. A TEK munkájában nagyobb jelentőségű a titkosszolgálati együttműködés.

A TEK részt vesz az alábbi szervezetek munkájában.

Az úgynevezett *Berni Klubban* az EU, Norvégia és Svájc hírszerző és biztonsági szolgálatainak vezetői találkoznak, évente legalább két alkalommal, előre egyeztetett témák megvitatására.

A *Terrorelhárítási csoport (CTG)* eredetileg a Berni Klubon belüli munkacsoport volt, amelyet 9/11 után hoztak létre az EU bel- és igazságügyi miniszterei azzal a céllal, hogy erősítsék a terrorizmus elleni küzdelmet.

„A CTG az európai együttműködési formákon kívül van és *nem* része azoknak! Ennek ellenére szoros kapcsolatban áll az EU IntCen-nel és támogatja az EU terrorizmus elleni munkáját.”⁹⁹

Az IntCen az európai titkosszolgálatok többoldalú együttműködésének a becsatornázása az Európai Unió felé. Az ügynökség az EU diplomáciai szolgálata, az Európai Külügyi Szolgálat alá került telepítésre. Az IntCen az európai titkosszolgálatoktól beérkezett információkat dolgozza fel, aminek eredményéről tájékoztatást ad a külpolitikai döntéseket előkészítő EKSZ-nek, a minisztereket tömörítő Tanácsnak és más uniós intézményeknek.

A rendőri, többoldalú együttműködés területen a PWGT-t¹⁰⁰ kell megemlíteni, amely külön kommunikációs csatornával rendelkezik, és az EUROPOL-t,¹⁰¹ amely egy európai uniós ügynökség, és a tagállamok rendőri együttműködésének koordinálása a fő feladata.

A fentiekén kívül fontos még megemlíteni a Bel- és Igazságügyi Tanács terrorellenes kérdésekért felelős döntés-előkészítő munkacsoportját a TWP-t. Ez a munkacsoport önálló kommunikációs csatornával rendelkezik, és jelentős tevékenységet folytat a terrorizmus elleni küzdelemben.

A terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben egyedi adatkérés esetén a NAV Pénzmosás Elleni Információs Irodájának (továbbiakban: PEII) intézkedése alapján a gyanús pénzügyi tranzakciók bejelentésével kapcsolatban, a bejelentésben szereplő személyek ellenőrzésre kerülnek. A PEII tagja a tagországi pénzügyi információs egységeket (Financial Intelligence Unit, a továbbiakban: FIU) tömörítő Egmont-csoportnak, így a TEK kezdeményezésére tagországi információcserét folytathat, vagy hírigénnyel élhet a külföldi FIU-k irányába.

Az EUROPOL-on keresztül a tagországi hatóságok számára biztosított eseti adatkérési lehetőség a Terrorist Finance Tracking Programme (továbbiakban: TFTP) adatbázisához, amely a nemzetközi pénzügyi rendszerben végrehajtott banki és tranzakciós adatokhoz biztosít hozzáférést.

⁹⁹ KIS-BENEDEK 2011.

¹⁰⁰ Police Working Group of Terrorism, Terrorizmus Elleni Rendőri Munkacsoport.

¹⁰¹ A Bűnüldözési Együttműködés Európai Ügynöksége (EUROPOL).